

Investigating the Relationship Between the Quality of Urban Life and the Cultural Identity of The Residents of the Third District of Isfahan Using the Structural Equation Model

Original Article

Elaha Magare Abed¹, Mehri Azani^{2*}, Ahmed Khadem Al-Hosseini³, Mehdi Momeni³

1- Ph.D. candidate of urban planning, Islamic Azad University, Najaf Abad Branch, Najaf Abad, Iran

2- Assistant Professor of Geography and Urban Planning, Islamic Azad University, Najaf Abad Branch, Najaf Abad, Iran

3- Associate Professor of Geography and Urban Planning, Islamic Azad University, Najaf Abad Branch, Najaf Abad, Iran

ARTICLE INFO

Article History

Received: 2024-09-07

Revised: 2024-10-15

Accepted: 2024-10-25

Keywords

Cultural Identity

Isfahan

Quality of Life

Structural Equation Model

ABSTRACT

Introduction

The increase in urban population brings issues such as increased traffic density, air pollution, increased need for urban services, recreation, and other issues. In other words, cities face the challenge of maintaining the quality of urban life along with growth and development. On the other hand, in addition to the increase in population in cities, globalization has led to the dimming and blurring of cultural identity in cities. This is an issue, especially in historical towns. Because the loss of cultural identity in these cities can have inappropriate effects on historical and cultural values. The city of Isfahan, which is famous as a historical and cultural city at the world level, has also faced the problem of reducing the quality of urban life and the ambiguity of cultural identity. This issue is critical and necessary in the 3rd district of Isfahan City as a historical area with identity and historical values. However, the relationship between the quality of urban life and cultural identity in this district is unclear. Therefore, this research seeks to clarify the relationship between the quality of urban life and the cultural identity of the residents of District 3 of Isfahan City by using the structural equation model so that in addition to preserving and strengthening the cultural identity, the quality of urban life can also be improved.

Materials and Methods

This research is descriptive, analytical, and practical in terms of purpose. A library study, field survey, citizenship questionnaire distribution, and citizenship interview were used to collect data. The statistical population is residents of District 3 of Isfahan City, and to determine the sample size, Cochran's formula was used with 95% confidence. Therefore, the sample size was determined to be 384. Separate questionnaires were designed and distributed for the two concepts of quality of urban life and cultural identity. 13 items were considered for the quality of urban life and 32 items for cultural identity in 5 dimensions of historical identity and customs - family and personal identity - religious identity - national identity - civilizational characteristics (language, science, art). In the present study, two hypotheses were proposed. The first hypothesis is the significant effect of cultural identity on the quality of urban life, and the second hypothesis is the considerable effect of the quality of urban life on cultural identity, which was investigated using Smart PLS software and designing the structural equations of the two hypotheses.

* Corresponding author: azanimehri75@gmail.com

Findings

About the first hypothesis (meaningful effect of cultural identity on the quality of urban life), the value of R^2 equal to 0.541 was obtained, which means the effect of cultural identity on the quality of urban life. On the other hand, the statistical results of F^2 and the amount of direct effect showed that only two dimensions of cultural identity, including (historical identity and customs with F^2 0.451 and direct effect 0.621) and (national identity with F^2 0.109 and direct effect 0.420) have a significant effect on the quality of urban life. Still, the effect of other dimensions was not confirmed. Therefore, for the first hypothesis, the findings showed that cultural identity has a limited effect on the quality of urban life. About the second hypothesis (significant impact of quality of urban life on cultural identity), the findings showed that the quality of urban life significantly impacts cultural identity. The value of R^2 - F^2 and the direct effect for four dimensions of cultural identity show a significant effect of the quality of urban life on the dimensions of cultural identity. In the following, after generalizing the results of the statistical sample to the entire community using the bootstrapping tool, the t-value also indicated the existence of a significant relationship between cultural identity and the quality of urban life in District 3 of Isfahan City.

Conclusion

The results of the structural equations showed that the quality of urban life significantly affects the four dimensions of historical identity and customs: family and personal identity, religious identity, and national identity. Therefore, the result of this research is that cultural identity can be preserved and strengthened by improving the quality of urban life. This result was also obtained for the 3rd district of Isfahan City, where physical changes, socioeconomic policies, and urban plans affect the formation of family and personal identity, religious identity, and national identity. The results of this research showed that in the 3rd district of Isfahan city, national identity and family and personal identity, due to the native context of the region and the presence of world-famous historical monuments, have the most significant impact on the quality of urban life. Therefore, suggestions were presented regarding urban transportation, event management, and the activation of historical and cultural potentials to improve the quality of urban life, considering the preservation and enhancement of cultural identity in the 3rd district of Isfahan City.

COPYRIGHTS

©2022 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Magare Abed E. Azani M. Khadem Al-Hosseini A. Momeni M. Investigating the Relationship Between the Quality of Urban Life and the Cultural Identity of The Residents of the Third District of Isfahan Using the Structural Equation Model. Urban Economics and Planning Vol 5(3):164-181. [In Persian]

DOI: 10.22034/uep.2024.476954.1537

تبیین ارتباط کیفیت زندگی شهری و هویت فرهنگی ساکنان منطقه ۳ شهر اصفهان با استفاده از مدل معادلات ساختاری

مقاله پژوهشی

الهه مقاره عابد^۱؛ مهتری اذانی^{۲*}؛ احمد خادم الحسینی^۳؛ مهدی مؤمنی^۴

- ۱- دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، نجف آباد، ایران
 ۲- استادیار رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، نجف آباد، ایران
 ۳- دانشیار رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، نجف آباد، ایران

چکیده

مقدمه

افزایش جمعیت شهری به همراه خود مسائلی همچون افزایش تراکم ترافیک، آلودگی هوا، افزایش نیاز به خدمات شهری، افزایش نیاز به تفریح و موارد دیگر دارد. به بیان دیگر، شهرها همراه با رشد و توسعه با چالش حفظ کیفیت زندگی شهری روبه‌رو می‌شوند. از طرفی، علاوه بر افزایش جمعیت در شهرها، روند جهانی شدن به کم‌رنگ و مبهم شدن هویت فرهنگی در شهرها منجر شده است. این موضوع به‌ویژه در شهرهای تاریخی به عنوان یک مسئله مطرح است، چراکه از بین رفتن هویت فرهنگی در این شهرها می‌تواند اثرات نامناسب بر ارزش‌های تاریخی - فرهنگی بگذارد. شهر اصفهان که به عنوان یک شهر تاریخی - فرهنگی در سطح جهانی شهرت دارد نیز با مسئله کاهش کیفیت زندگی شهری و مبهم بودن هویت فرهنگی روبه‌رو شده است. این مسئله به صورت خاص در منطقه ۳ شهر اصفهان به عنوان منطقه تاریخی و دارای ارزش‌های هویتی و تاریخی اهمیت و ضرورت دارد. با این وجود، نوع ارتباط کیفیت زندگی شهری و هویت فرهنگی در شهر اصفهان وضعیت مبهمی دارد. بنابراین، این پژوهش به دنبال روشن ساختن ارتباط کیفیت زندگی شهری و هویت فرهنگی ساکنان منطقه ۳ شهر اصفهان با بهره‌گیری از مدل معادلات ساختاری است تا بتوان علاوه بر حفظ و تقویت هویت فرهنگی، کیفیت زندگی شهری را نیز ارتقا داد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف، کاربردی است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای، پیمایش میدانی، توزیع پرسشنامه شهروندی و مصاحبه شهروندی استفاده شده است. جامعه آماری ساکنان منطقه ۳ شهر اصفهان بوده و به منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با اطمینان ۹۵ درصد استفاده شد. بنابراین، حجم نمونه به میزان ۳۸۴ تعیین و برای دو مفهوم کیفیت زندگی شهری و هویت فرهنگی پرسشنامه جداگانه طراحی و توزیع شد. برای کیفیت زندگی شهری ۱۳ گویه و برای هویت فرهنگی ۳۲ گویه در ۵ بعد هویت تاریخی و آداب و رسوم - هویت خانوادگی و شخصی - هویت مذهبی - هویت ملی - ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر) در نظر گرفته شد. در پژوهش حاضر دو فرضیه مطرح شد. فرضیه اول اثرگذاری معنادار هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی شهری و فرضیه دوم، اثرگذاری معنادار کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی بوده که با بهره‌گیری از نرم‌افزار Smart PLS و طراحی معادلات ساختاری دو فرضیه بررسی شد.

اطلاعات مقاله

تاریخ‌های مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷
 تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۲۴
 تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۴

کلمات کلیدی

هویت فرهنگی
 کیفیت زندگی
 شهر اصفهان
 معادلات ساختاری

یافته‌ها

در رابطه با فرضیه اول (اثرگذاری معنادار هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی شهری) مقدار R^2 برابر با ۰/۵۴۱ به دست آمد که به معنای اثرگذاری هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی شهری است. از طرفی، نتایج داده آماری F^2 و میزان تأثیر مستقیم نشان داد تنها دو بعد هویت فرهنگی شامل (هویت تاریخی و آداب و رسوم با F^2 ۰/۴۵۱ و تأثیر مستقیم (۰/۶۲۱) و (هویت ملی با F^2 ۰/۱۰۹ و تأثیر مستقیم ۰/۴۲۰) دارای تأثیر معنادار بر کیفیت زندگی شهری است، اما تأثیر سایر ابعاد تأیید نشد. بنابراین، در مجموع برای فرضیه اول یافته‌ها نشان دادند هویت فرهنگی دارای اثر محدود بر کیفیت زندگی شهری است. در رابطه با فرضیه دوم (اثرگذاری معنادار کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی) یافته‌ها نشان داد کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی تأثیر قابل توجه دارد. مقدار $F^2 - R^2$ و تأثیر مستقیم برای ۴ بعد هویت فرهنگی نشان دهنده اثرگذاری قابل توجه کیفیت زندگی شهری بر ابعاد هویت فرهنگی دارد. در ادامه، پس از تعمیم نتایج نمونه آماری به کل جامعه با استفاده از ابزار Bootstrapping، مقدار t-value نیز نشان دهنده وجود ارتباط معنادار میان هویت فرهنگی و کیفیت زندگی شهری در منطقه ۳ شهر اصفهان بوده است.

نتیجه گیری

نتایج معادلات ساختاری نشان داد کیفیت زندگی شهری بر ۴ بعد هویت تاریخی و آداب و رسوم، هویت خانوادگی و شخصی، هویت مذهبی و هویت ملی دارای اثرگذاری بالا و معنادار است. بنابراین، از این پژوهش این نتیجه به دست می‌آید که با ارتقای کیفیت زندگی شهری می‌توان هویت فرهنگی را حفظ و تقویت کرد. همچنین، این نتیجه در رابطه با منطقه ۳ شهر اصفهان به دست آمده که تغییرات کالبدی، و سیاست‌های اجتماعی-اقتصادی و برنامه‌های شهری بر شکل‌گیری هویت خانوادگی و شخصی، هویت مذهبی و هویت ملی تأثیر دارد. نتایج این پژوهش نشان داد در منطقه ۳ شهر اصفهان هویت ملی و هویت خانوادگی و شخصی به دلیل بافت بومی منطقه و وجود آثار تاریخی با شهرت جهانی، بیشترین اثر را از وضعیت کیفیت زندگی شهری می‌گیرد. بنابراین، پیشنهادهایی در زمینه‌های حمل‌ونقل شهری، رویدادمنداری و فعال‌سازی پتانسیل‌های تاریخی فرهنگی در راستای ارتقای کیفیت زندگی شهری با در نظر گرفتن حفظ و افزایش هویت فرهنگی در منطقه ۳ شهر اصفهان ارائه شد.

مقدمه و بیان مسئله

در دوران قدیم زندگی اجتماعی به شدت وابسته به مکان و سرزمین محور بود، به همین دلیل فرهنگ نیز وظیفه ویژه هویت‌سازی خود را به خوبی انجام می‌داد. اما امروزه با ورود به عصر اطلاعات و مطرح شدن مباحثی مانند جهانی شدن، جوامع با اختلاط فرهنگی و خرده‌فرهنگ‌های متفاوت و جابه‌جایی مفهوم مکان، زمان و فضا روبه‌رو شده و همین امر پیچیدگی هویت‌یابی فرهنگی را منجر شده است. به همین دلیل، فهم هویت فرهنگی در دنیای امروزی و روش‌های پر ساخت آن به وسیله شهروندان و فعالان ضرورتی بیشتر از قبل یافته است [۱]. از طرفی، شهرها به عنوان نماد مدرنیته در تأمین رضایت و کیفیت زندگی برای شهروندان دچار چالش شده‌اند. آلودگی هوا، توسعه نامناسب شهری و دسترسی نامناسب به خدمات در عین افزایش تراکم جمعیت، اثرات منفی بر کیفیت زندگی در شهرها گذاشته که این امر به افزایش توجه مدیران و متخصصان شهری به ارتقای سطح کیفیت زندگی در شهرها منجر شده است [۲]. این در حالی است که ساکنان شهر علاوه بر چالش کاهش کیفیت زندگی، با مسئله از دست رفتن هویت مکان و هویت فرهنگی ناشی از پدیده جهانی شدن نیز روبه‌رو شده‌اند. در گذشته، محله‌ها تفاوت بیشتری با یکدیگر داشته‌اند؛ چون به جز ظاهر محله، ویژگی‌های اجتماعی اقتصادی افراد ساکن نیز متفاوت از یکدیگر بوده است. با توجه به اینکه محله‌ها بخشی جدایی‌ناپذیر از فضای شهری بوده و عمده بار معنایی و هویتی شهر را به دوش دارند، در بسط احساس هویت و ارتباط با محیط در میان ساکنان دارای نقش اساسی هستند. اما با آغاز نوگرایی و به وجود آمدن دگرگونی‌های بنیادی در بافت کالبدی، مفهوم پیشین محله تغییر یافت و موجب کم‌رنگ شدن هویت محله‌ای شد که در ادامه تضعیف هویت مکانی شهروندان را موجب و باعث کاهش حس تعلق در شهرها شده است [۳].

امروزه، شهرها برای ارائه بهترین کیفیت زندگی به ساکنان خود در حال رقابت هستند [۴]. در این راستا، شناخت عوامل تأثیرگذار بر زندگی مردم یک منطقه شهری خاص دارای اهمیت است. این مهم به طور مستقیم به بهتر شدن کیفیت زندگی ساکنان کمک می‌کند [۵]. از طرف دیگر، با در نظر گرفتن دگرگونی‌های سریع و وسیع در ساختار جهانی در سال‌های اخیر، هویت فرهنگی و آینده هویتی جوامع با ابهام روبه‌رو شده است. بنابراین، توجه به هویت فرهنگی که در بردارنده اساسی‌ترین عناصر هویتی افراد هر جامعه محسوب می‌شود دارای اهمیت است [۶]. تأثیر و نقش هویت و جهت‌گیری آن به اندازه‌ای است که برخی از کارشناسان بر این باورند که تلاش برای هویت‌یابی از نخستین و اساسی‌ترین نیازهای انسانی و اجتماعی است. هویت‌ها انواع مختلفی از جمله هویت فردی، نژادی، اخلاقی، دینی، ملی و فرهنگی دارند که به یکدیگر مرتبط هستند و می‌توان گفت که هویت هر شخص ترکیبی از این انواع مختلف است. به بیان ساده‌تر، اشخاص با توجه به جامعه و فرهنگی که در آن رشد کرده‌اند، ویژگی‌هایی دارند که آن‌ها را از دیگران متمایز می‌کند [۷].

با وجودی که جریان شکل‌گیری هویت پویا بوده و بر پایه تئوری‌های روان‌شناسی ثابت نیست، استمرار هویت فردی برای ارتقای سلامت روان و کیفیت زندگی ضروری به نظر می‌رسد. از طرفی، صاحب‌نظران بر این باورند که ویژگی‌های محل سکونت تأثیر به‌سزایی در شکل‌گیری هویت فردی اشخاص ایفا می‌کنند. این امر در مفهوم احساس هویت مکانی که نشان‌دهنده عمق ارتباط افراد با محیط و تعامل ذهنی افراد با مکان سکونتشان است به خوبی خود را نشان می‌دهد [۸]. بنابراین، روشن است که ویژگی‌های محیطی در شهر هم بر کیفیت زندگی شهری و هم بر هویت فرهنگی ساکنان اثرگذار است، اما سؤال اینجاست که نوع اثرگذاری کیفیت زندگی در شهرها و هویت فرهنگی بر یکدیگر چگونه است؟ این بحران هویت و کاهش کیفیت زندگی مسئله‌ای است که در شهرهای ایران و کلان‌شهر اصفهان نیز خود را نشان داده است. وجود این مسئله در شهرهای دارای ارزش‌های فرهنگی - تاریخی، پرداختن به این موضوع را ضروری می‌کند. منطقه ۳ شهرداری

اصفهان که به عنوان منطقه تاریخی شهر شناخته می‌شود، عناصری مانند میدان نقش جهان، محور چهارباغ، مسجد جامع اصفهان و بسیاری آثار تاریخی دیگر که هویت اصلی شهر را شکل می‌دهند، در خود جای داده است. از طرفی، کیفیت زندگی شهر در این منطقه با چالش و مسئله روبه‌رو شده است. با توجه به اهمیت تاریخی این منطقه و نقش آن در هویت فرهنگی ساکنان منطقه و شهر، این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال است که ویژگی‌های مکانی که بر کیفیت زندگی در منطقه ۳ اثرگذار بوده، با هویت فرهنگی ساکنان چه ارتباطی دارد؟ و این دو مفهوم چگونه بر یکدیگر تأثیرگذار هستند؟ تا بر اساس نتایج بتوان پیشنهادهایی در راستای ارتقای کیفیت زندگی و هویت فرهنگی در این منطقه ارائه داد.

پیشینه تحقیق

امجدیان و مولوی [۹] در مقاله‌ای به تبیین نقش مؤلفه‌های زیست‌پذیری بر هویت اجتماعی در شهرهای کوچک (مطالعه موردی: شهر سنقر) پرداختند. آن‌ها این فرض که کاهش زیست‌پذیری بر کم‌رنگ شدن هویت اجتماعی در شهرها تأثیر خواهد گذاشت را مورد ارزیابی قرار دادند. در این راستا پژوهشگران یادشده به تبیین و تلیخیص مهم‌ترین شاخص‌های زیست‌پذیری برای شهر کوچک سنقر و سنجش این شاخص‌ها بر هویت این شهر پرداختند و با استفاده از روش کیفی و کمی به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های اقتصادی، فرهنگی و محیطی دارای بیشترین همبستگی با هویت اجتماعی شهر هستند. نتایج این تحقیق به‌ویژه در شرایط فعلی که شهرها و سکونتگاه‌ها به صورت جدی با بحران هویت و پایین بودن سطح مؤلفه‌های زیست‌پذیری مواجه هستند، واجد اهمیت است [۹].

حویزوی و همکاران [۱۰] در مقاله‌ای با عنوان «واکوی نقش مکان‌های سوم شهری در کیفیت محیطی شهر اهواز با استفاده از رویکرد کمی پس از شناسایی شاخص‌های کیفیت محیطی»، به تحلیل رابطه میان این شاخص‌ها و وضعیت مکان سوم در مناطق ۸گانه شهر اهواز پرداختند. پژوهشگران در این تحقیق از آزمون‌های آماری T تک‌نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده کردند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد کیفیت محیط و میزان رضایت شهروندان ارتباط نزدیکی با وضعیت مکان‌های سوم شهری دارد [۱۰].

چن و چو چان [۱۱] در پژوهشی به موضوع شهرهای هوشمند و کیفیت زندگی: تحلیل کمی از حمایت شهروندان از توسعه شهر هوشمند پرداختند. آن‌ها یک مقصد گردشگری، در شهر ماکائو، به عنوان یک شهر هوشمند با پیشرفت سریع در حال توسعه را در مقابل مجموعه‌ای از حوزه‌های کیفیت زندگی شهر هوشمند مورد بررسی قرار دادند و تأثیر آن‌ها را بر نگرش‌ها، ادراکات و حمایت شهروندان ارزیابی کردند. بر اساس نتایج پنج حوزه در توسعه شهر هوشمند شناسایی شد: محیط هوشمند، افراد هوشمند، معیشت هوشمند، اقتصاد هوشمند و سیاست اقتصادی، و تحرک هوشمند. هر یک از حوزه‌ها تأثیر متفاوتی بر نگرش و حمایت شهروندان داشته است. اثرات آن‌ها بر حمایت شهروندان از رویکرد توسعه شهر هوشمند و سه بخش شهروندی شناسایی شد. طبق یافته‌ها همچنین ارزیابی رویکردهای شهروندمحور در زمینه پیشرفت هوشمند در زمینه‌های دیگر نیز دارای ارزش عملی هستند [۱۱].

چان و همکاران [۱۲] در پژوهشی با عنوان «تصویر شهر: برندسازی شهر و استراتژی‌های هویت شهر» به تبیین تصویر شهر پورواکارتا (Purwakarta) با تأکید بر برندسازی شهر و هویت شهر و با هدف تقویت بخش گردشگری پرداختند. روش این تحقیق توصیفی - کیفی با تأکید بر بحث ابعاد برندسازی شهر یعنی نام، پتانسیل مکان، مردم و پیش‌نیازها و ابعاد هویت شهر شامل هویت کالبدی، هویت شخصیتی و فرهنگ است. محققان این‌طور نتیجه‌گیری کردند که با توجه به اینکه تصویر شهری متشکل از پنج عنصر اصلی مسیرها، لبه‌ها، ناحیه، گر‌ها و نشانه‌ها است، این ابعاد تصویر شهر بر برندسازی و هویت شهری اثرگذار هستند و می‌توانند شهر پورواکارتا را به عنوان شهر گردشگری تعبیر کنند [۱۲].

بر کیفیت زندگی در منطقه ۳ شهر اصفهان و فرضیه دوم: اثرگذاری معنادار کیفیت زندگی بر هویت فرهنگی در منطقه ۳ شهر اصفهان بوده است.

مبانی نظری

واژه هویت (Identity) به دو مفهوم ظاهراً متضاد استفاده می‌شود: (۱) یکسانی و یکنواختی تمام؛ (۲) تمایز و تمایز که پایداری و مداومت طی دوران را شامل می‌شود. با وجودی که اکثر نظریه‌پردازان هویت با این دو مفهوم که از هویت گفته شد هم‌عقیده هستند، اما همچنان در مورد استفاده آن اختلاف نظر دارند. جریان ایجاد هویت این امکان را ایجاد می‌کند که اشخاص برای پرسش‌های بنیادین مد نظر به چه کسی بودن و چه چیزی بودن خود پاسخ مناسب و باورپذیر پیدا کنند [۱۵]. هویت در مفهوم «چه کسی بودن» از نیاز طبیعی افراد به شناسایی شدن و شناسانده شدن به چیزی یا مکانی ناشی می‌شود. در هر فردی احساس نیاز به تعلق وجود داشته و یک نیاز بنیادی و طبیعی است. مفهوم هویت از نگرانی‌های دائمی و ذهنی روان‌شناسان و دانشمندان علوم اجتماعی است [۱۶].

هویت فرهنگی

آنتونی گیدنز میان هویت راستین و هویتی که فرد از خود به نمایش می‌گذارد تفاوت قائل است، او همچنین در مورد هویت می‌گوید: «هویت منشأ معنای کنشگران است. شخصی که احساس کند هویتی ندارد، احساس امنیت نیز نخواهد داشت. این در حالی است که لازم‌ترین نیاز افراد نیاز به احساس امنیت است و برای اینکه به آن برسند، آزادی خود را نیز قربانی می‌کنند» [۱۷]. وجود یک هویت متحد باعث می‌شود که فرد موضع یکسانی در برابر رویدادها و اتفاقات پیرامون خود، با داشتن مقیاس‌های یکسان در پیش گیرد. عوامل مختلفی مثل فرهنگ، آداب و رسوم، سنت‌ها، جنسیت و زبان در تشکیل یک هویت نقش دارند [۱۸]. واژه هویت فرهنگی به مفهوم درک فرد از خود است که با عضویت فرد به شیوه رسمی یا غیررسمی در دسته‌هایی حاصل می‌شود که به انتقال و آموختن دانش، اعتقادات، اصول، نگرش‌ها، رسوم و سنت و شیوه‌های زندگی می‌پردازند. معمولاً نحوه و ابزار ایجاد هویت فرهنگی، طی فرایندهای تعلیمات غیررسمی خانواده و اجتماع و همین‌طور تعلیمات رسمی (نظام آموزشی) صورت می‌گیرد [۱۶].

فرهنگ نقش مهمی در جریان توسعه اجتماع دارد و تشکیل‌دهنده پایه و اساس معنوی جامعه است [۱۹]. هویت فرهنگی مفهومی فراگیر است که به شخصیت فرد یا جامعه اشاره دارد و شامل تربیت، آموزش، باورها و دانش است [۲۰]. هویت فرهنگی در حقیقت اساس هویت ملی را تشکیل می‌دهد و می‌توان آن را در دو سطح اجتماعی و فردی به تصویر کشید [۲۱]. در دنیای امروز فرهنگ به عنوان یک مبحث مهم و بنیادی، نقش مهمی در گسترش مباحث اجتماعی ایفا می‌کند و به عنوان یکی از پیشرفت‌های گران‌بهای بشری شناخته می‌شود. هر جامعه‌ای به وسیله هویت فرهنگی خود، اصول خود را ابراز و نمایان می‌کند. هر ملت که داعیه راه‌یابی به دنیای مدرن را دارد، در نخستین قدم باید که به آشنایی و شناخت هویت فرهنگی خود بپردازد و از آن به عنوان تکیه‌گاهی برای نگهداری هویت ملی و استقلال فرهنگی بهره‌مند شود. هویت فرهنگی گروهی از عقاید و اصول است که اعضای جامعه با به کار بردن آن سعی دارند دنیایشان را با همدیگر هماهنگ کنند. هویت فرهنگی سازنده نوعی از فهم نسبت به شخص، جامعه، تاریخ و آینده است [۲۲].

فرهنگ در جوامع سنتی، به طور مؤثری وظیفه هویت‌سازی را انجام می‌دهد، به این دلیل که از توانمندی و توانایی بالایی در به وجود آوردن تمایز و معنابخشی برخوردار است. فرهنگ در این جوامع، نه تنها مرزهای واضح و ثابتی را شکل می‌دهد، بلکه در ارائه نظام‌های معنایی ساختارمند نیز توانمند است [۱۵]. هویت فرهنگی به مفاهیم کلی و ذهنی توجه دارد و شامل عناصری همچون زبان، دین، جغرافیای فرهنگی - تاریخی و نظام اجتماعی است. این هویت تحت تأثیر عوامل متنوعی از جمله فرهنگ، زبان و آداب و رسوم شکل

یابگیو همکاران [۱۳] در پژوهش خود به عنوان «گردشگری و شهر: تأثیر بر کیفیت زندگی ساکنان»، به بررسی رابطه بین حضور گردشگری و کیفیت زندگی شهری جمعیت‌های ساکن پرداختند. در بسیاری از شهرهای اروپایی، ساکنان شروع به ابراز نگرانی در مورد گردشگری انبوه کرده‌اند. بنابراین، محققان یک پرسشنامه طراحی و برای جمعیت ساکن دو مقصد مدیترانه‌ای ارسال کردند. آن‌ها عواملی مانند وجود خدمات/امکانات (قابلیت‌ها) و همچنین دسترسی (عملکرد)ها را تحلیل کردند و در انتها به این نتیجه رسیدند که گردشگری می‌تواند هم اثر منفی و هم اثر مثبت بر کیفیت زندگی ساکنان بگذارد، در برخی شهرهای اروپایی ازدحام گردشگر به کاهش دسترسی ساکنان به امکانات شهری منجر می‌شود و از طرفی، حضور گردشگران رونق اقتصادی را به همراه دارد [۱۳].

حیدری و جمشیدی (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی تحلیل رابطه بین دو مفهوم هویت مکان و تعلق خاطر به مکان در محیط‌های باز شهری (نمونه موردی: باغ ارم شیراز) پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد مواردی مانند عواطف شخصی، پیکره‌بندی محیطی و زمان به ترتیب بالاترین اولویت را در تشکیل تعلق به مکان و هویت مکان دارند؛ این در حالی است که عامل خاطرات و اتفاقات در تعلق به مکان و عامل رفتارهای اجتماعی موجود در مکان، در تشکیل هویت مکانی و کیفیت زندگی بیشتر مؤثرند [۱۴].

مجرد و همکاران [۸] در پژوهشی با عنوان «رابطه پیوندهای اجتماعی و معنایی با احساس هویت مکانی در محله‌های مسکونی (مورد مطالعه: محله سپه شهر قزوین)» رابطه بین پیوندهای اجتماعی و معنایی ساکنان با احساس هویت مکانی را بررسی کردند. آن‌ها با استفاده از روش تحلیل عامل اکتشافی به این نتیجه دست یافتند که ارتقای هویت مکان بر کیفیت زندگی می‌تواند تأثیرگذار باشد و عواملی مانند روابط همسایگی، آداب و رسوم و سبک زندگی شهروندان در محله سپه شهر قزوین، بر شکل‌گیری هویت مکانی اثرگذار است [۸].

قاسمی [۱۵] در پژوهشی با عنوان «هویت فرهنگی در عصر جهانی شدن: همگرایی یا واگرایی پس از تبیین تأثیرات جهانی شدن بر هویت فرهنگی و هویت ملی جوامع»، به این موضوع می‌پردازد که کشورها امروزه سعی دارند یا در برابر جهانی شدن فرهنگی و اثرات آن مقاومت کرده و هویت خود را حفظ کنند یا با آن هم‌راستا شوند و به یک هویت فرهنگی جهانی دست یابند. بنابراین، پژوهشگر به دنبال پاسخ به این سؤال است که جهانی شدن چه تأثیری بر هویت فرهنگی دارد و جهت این تغییر به چه سمتی است. وی با روش تحلیل کیفی - توصیفی به این نتیجه دست یافت که فرهنگ عامل مهمی در شکل دادن به هویت ملی است و می‌تواند انتخاب بین حفظ هویت فرهنگی یا تبدیل هویت فرهنگی را جهت‌دهی کند، که این امر نیاز به برنامه دارد. از طرفی، باید توجه داشت که نداشتن برنامه مناسب برای حفظ و تغییر در فرهنگ می‌تواند به از بین رفتن آن منجر شود. از این‌رو، حفظ هویت و مظاهر فرهنگی در رابطه با مکان خاص و موقعیت‌های جغرافیایی خاص هر بوم به حفظ هویت در عصر جهانی شدن کمک فراوانی خواهد کرد [۱۵].

برخی از پژوهش‌های پیشین مقوله‌های کیفیت زندگی هویت فرهنگی را جداگانه و تعداد کمی هر دو را بررسی کرده‌اند. آنچه در پژوهش‌های پیشین مغفول مانده، توجه به نوع ارتباط هویت فرهنگی با کیفیت زندگی است. به بیان دیگر، پاسخ به این سؤال که هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی شهری چه تأثیری دارد و یا میزان کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی چه اثری دارد، موضوعی است که در پژوهش‌های پیشین به آن پرداخته نشده است. همچنین، بررسی دو مفهوم کیفیت زندگی و هویت فرهنگی به صورت هم‌زمان در منطقه ۳ اصفهان در تحقیقات پیشین انجام نشده است. بنابراین، نوآوری پژوهش حاضر هم از نظر محدوده مورد مطالعه یعنی منطقه ۳ شهر اصفهان به عنوان منطقه تاریخی - فرهنگی و هم از نظر محتوا، یعنی بررسی ارتباط هویت فرهنگی و کیفیت زندگی شهری، خود را نشان می‌دهد.

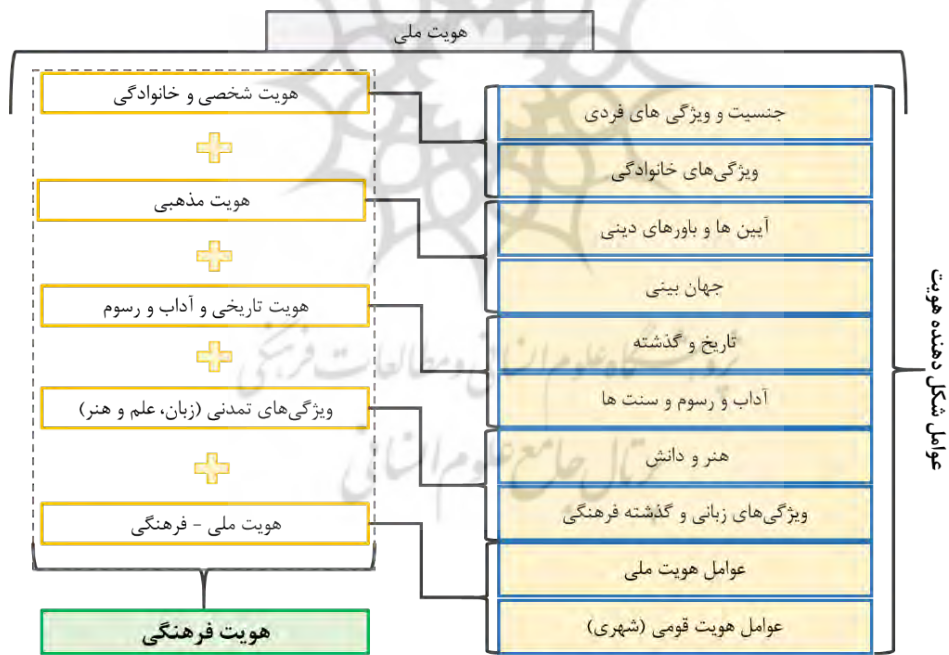
به منظور روشن شدن نوع ارتباط بین متغیرها دو فرضیه در نظر گرفته شد و تحلیل در دو مرحله انجام شد (فرضیه اول: اثرگذاری معنادار هویت فرهنگی

می‌گیرد [۱۸]. در یک جامعه فرهنگ نقش مهمی در جریان توسعه داشته و تشکیل‌دهنده پایه و اساس معنوی جامعه است [۱۹]. هویت فرهنگی نیز مفهومی فراگیر است که به شخصیت فرد یا جامعه اشاره دارد و شامل تربیت، آموزش، اعتقادات و دانش است [۲۰]. به طور کلی، واضح است که عوامل

محیطی تأثیر زیادی بر تشکیل هویت فرهنگی دارند. با نگرش به اهمیت و لزوم هویت فرهنگی در اجتماع، شیوه تأثیر این عوامل نیز باید مورد بررسی قرار گیرد. در جدول ۱، تعریف‌های متفاوتی از هویت فرهنگی نمایان شده است:

جدول ۱. تعریف‌های مختلف هویت فرهنگی

<p>هویت فرهنگی مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها و عقاید است که اعضای یک جامعه سعی دارند با نگهداری و نمایان‌سازی آن‌ها، خود را از سایر جوامع متمایز کنند. زبان، دین، تاریخ، حافظه فرهنگی، ساختار اجتماعی و جغرافیای فرهنگی از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده این هویت به شمار می‌روند [۲۲].</p>
<p>جیسمن معتقد بود که هویت فرهنگی شناخت از خود و تعلق (رسمی یا غیررسمی) به یک گروه اجتماعی بر پایه واگذاری و گسترش دانش، اصول، اعتقادات، شیوه نگریستن، آداب و رسوم و سنت‌ها و شیوه‌های زندگی معین و مشترک بین افراد آن گروه است [۲۴].</p>
<p>هویت فرهنگی یکی از جنبه‌های هویت است که شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، سمبل‌ها و... است که شخص و جامعه را از دیگر اشخاص و جوامع متمایز می‌کند و موجب شناخته شدن آن‌ها از سایرین می‌شود. همچنین، دربرگیرنده دسته‌ای از خصوصیات فرهنگی است که ما را به عنوان یک فرد از یک گروه یا جامعه تعریف می‌کند. معنای هویت فرهنگی فهم فرد از خویش است که از تعلق و عضو بودن در یک گروه اجتماعی (به صورت رسمی یا غیررسمی) براساس واگذاری و گسترش دانایی، ارزش‌ها، اعتقادات، نظرات، رسوم و آداب و شیوه‌های مختل زندگی مشترک بین اعضای گروه تشکیل می‌شود. محصول خودآگاهی یک ملت از تاریخ و تجربیات فرهنگی‌اش، هویت فرهنگی آن ملت است که طی دوران تشکیل می‌شود [۲۲].</p>
<p>در عصر جهانی شدن، هویت فرهنگی مانند کلید درک خودشناسی فردی، اجتماعی و ملی مطرح می‌شود و بسته به مرزهای سیاسی، جغرافیایی، اجتماعی و فرهنگی، معانی متفاوتی پیدا می‌کند. در سال‌های اخیر، روال فرایند جهانی شدن در سطح دنیا به طور قابل توجهی افزایش یافته است و به همین دلیل، تحقیقات گوناگونی برای واکاوی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی این پدیده که موجب ویرانی نقشه فرهنگی جهان شده، انجام شده است. شخص به عنوان مقصود و موضوع جهانی شدن به وسیله مجموعه‌ای از نشانه‌های هویتی شناسایی شود. به این ترتیب، انواع جدیدی از هویت نمایان می‌شود که درک فرد را به عنوان یک عنوان کلی و جامع در میان مجموعه‌ای از شناسه‌های فرهنگی مختلف (مانند محل، جنسیت، تبار، تاریخ، ملیت، زبان، عقاید مذهبی، قومیت، زیبایی‌شناسی و سایر) از بین می‌برد [۱۵].</p>

شکل ۱. عوامل شکل‌دهنده هویت و هویت فرهنگی

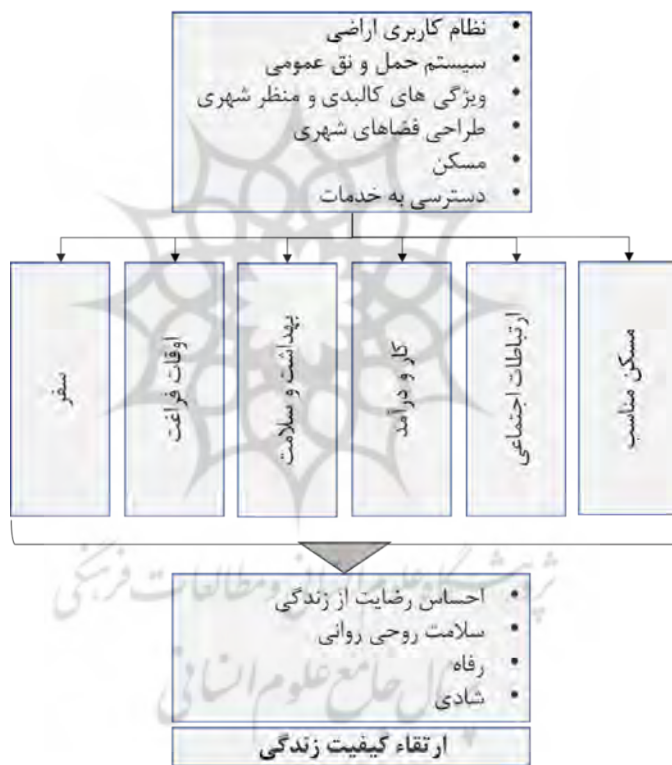
کیفیت زندگی و کیفیت زندگی شهری
 کلمه کیفیت زندگی (quality of life or QoL) از نظر لغوی به معنای چگونگی زندگی است و دربردارنده تمایزهای آن است که برای هر شخص منحصره‌فرد و با دیگران متمایز است. در مطالعات شهری کیفیت زندگی از

گویه‌های نمایش داده‌شده در شکل ۱ بازتاب‌کننده و شکل‌دهنده هویت فرهنگی هستند و در عین حال همه آن‌ها، علاوه بر هویت فرهنگی زیرمجموعه هویت ملی هستند. از طرفی، باید توجه داشت که هویت ملی و هویت فرهنگی رابطه دوسویه دارند و بر شکل‌گیری یکدیگر اثرگذار هستند.

دیدگاه علوم مختلفی از جمله شهرسازی، علوم اجتماعی، روان‌شناسی، جغرافیای شهری، اقتصاد، علوم سیاسی، مدیریت، مورد توجه است [۲۵]. مفهوم کیفیت زندگی با عنوان‌های مشابه مانند بهزیستی زندگی (subjective well-being, SWB) یا رفاه (well-being or Welfare) نیز مطرح شده است. با توجه به شهرنشینی سریع جهانی، فراهم کردن کیفیت زندگی بهتر در شهرها به یک موضوع حیاتی برای برنامه‌ریزی شهری تبدیل شده است [۲۶]. از طرفی، نابرابری اقتصادی و اجتماعی به عنوان نماد بسیاری از شهرهای بزرگ جهان به‌خصوص کشورهای توسعه‌یافته شناخته شده و رشد روزافزون جمعیت شهری یکی از چالش‌های قرن ۲۱ محسوب می‌شود، چرا که شهرهای امروز با مسائل و مشکلاتی مانند کاهش کیفیت زندگی، بیکاری، ناامنی غذایی، بیماری، دسترسی نامناسب به خدمات، مسائل زیست‌محیطی و فقر روبه‌رو شده‌اند [۲۷].

با این حال، پیوندهای بین محیط ساخته‌شده و رفاه ذهنی به اندازه کافی درک نشده است. می‌توان ارتباط محیط ساخته‌شده با بهزیستی زندگی یا همان

کیفیت زندگی را در ۷ حوزه سازماندهی کرد: سفر، اوقات فراغت، کار، روابط اجتماعی، رفاه مسکونی، وضعیت روانی و عاطفی و سلامت، که برای دستیابی به کیفیت زندگی شهری راهگشا است [۲۶]. در راستای ارتقای کیفیت زندگی شهروندان رویکردهای متنوع مانند توسعه شهر هوشمند نیز شکل گرفت که این امر اهمیت توجه به کیفیت زندگی شهری را نشان می‌دهد [۱۱]. کیفیت زندگی شهری بر همه ابعاد زندگی ساکنان شهر در حال اثرگذاری است، چراکه شهر و شهرنشینی یکی از مؤلفه‌های مهم رفاه و توسعه اجتماعی و اقتصادی است؛ اما توسعه سریع آن، سرانه استفاده از بسیاری امکانات اجتماعی و اقتصادی را می‌تواند کاهش دهد و همین امر به کاهش سطح کیفیت زندگی در عرصه‌های گوناگون شهری منجر شود [۲۸]. بنابراین، مطالعات در مورد کیفیت زندگی در شهرها به عنوان ابزاری برای ردیابی تغییرات در جنبه‌های مختلف زندگی و ارزیابی انواع توسعه متناسب با نیازها و اولویت‌های مردم پدیدار شد [۲۹]. شکل ۲ اثرگذاری برنامه‌ریزی شهری بر ارتقای کیفیت زندگی در شهرها را نشان داده است.

شکل ۲. اثرگذاری برنامه‌ریزی شهری بر ارتقای کیفیت زندگی

کامل، شامل جنبه‌های مختلفی شناخته می‌شود. کیفیت زندگی به عنوان رفاه عمومی افراد و کیفیت محیطی که در آن زندگی می‌کنند [۲۹]. معمولاً بر اساس دو شاخصه ذهنی و عینی دسته‌بندی می‌شود [۵].

اکنون بحران هویت یا احساس بی‌هویتی در کشورها و جامعه‌های بسیاری مشاهده می‌شود و مثل بسیاری از بحران‌های زندگی انسان عصر حاضر، بسیار فراگیر شده است. هویت مکانی نمایانگر اهمیت نمادین مکانی به مثابه مرکز عواطف و ارتباطاتی است که به زندگی هدف و معنا می‌بخشد. از این رو، به نقل از پروشانسکی، هویت مکانی مثل خصوصیتی از هویت فرد است که موجب ارتقای عزت نفس و حس تعلق به جامعه در شخص می‌شود. در حقیقت، این مکان است که بخشی از شخصیت و هویت افراد را می‌سازد،

هویت فرهنگی و کیفیت زندگی شهری

به‌طبع و با توجه به اینکه فرهنگ اشخاص و گروه‌ها مدام با توسل به اجزا و عناصری که در تأمین نیازهای انسان از جمله نیازهای فرهنگی نقش دارند شکل می‌گیرد، می‌توان گفت که شرایط و ویژگی‌های شهری اثر چشمگیری بر حس متفاوت بودن و ادغام شدن در جمع و شکل‌گیری هویت جمعی، هویت ملی و هویت فرهنگی دارد. فرهنگ مؤلفه‌ای مبتنی بر تفاوت است که سبک زندگی ویژه‌ای را شکل می‌دهد. این تفاوت و ویژگی خاص نه تنها به افراد کمک می‌کند تا هویت خود را شناسایی کنند، بلکه به زندگی آن‌ها معنا و مفهوم می‌بخشد [۱۵]. کیفیت یکی از آن واژه‌هایی است که معمولاً توسط همه انسان‌ها استفاده می‌شود. مفهوم کیفیت زندگی به عنوان مفهومی

هویت و شخصیتی که فرد خود را با آن می‌شناسد و به دیگران می‌شناساند؛ هنگامی که به خود فکر می‌کند خود را وابسته به آن مکان می‌داند و آن مکان را قسمتی از خود می‌پندارد و ارتباط ژرفنایی با آن برقرار می‌سازد؛ بنابراین هویت مکانی قسمتی از بنیان و شالوده هویت اشخاص و نتیجه ادراک او از دنیایی است که در آن زیست می‌کند [۳]. بنابراین می‌توان این‌طور نتیجه‌گیری کرد که مقدار کیفیت زندگی در یک محل مؤثر بر هویت فرد است. آنتونی گیدنز به عنوان یک نظریه‌پرداز جامعه‌شناسانه، شکل‌گیری هویت را حاصل از ویژگی‌ها و نهادهای امروزی در جامعه می‌داند [۱۶]. فرهنگ و میراث فرهنگی از پراهمیت‌ترین منابع هویت انسان‌هاست. با استفاده از عناصر و اجزای فرهنگی است که افراد و دسته‌ها به هویت می‌رسند؛ به این دلیل که این عناصر و اجزای فرهنگی در فراهم کردن نیاز انسان‌ها به متفاوت بودن از دیگر افراد و یکپارچگی در میان افراد خودی نقش مهمی دارند [۱۶]. این اجزا در محیط شهری قرار دارد و در واقع، وجود و چگونگی وضعیت همین اجزا کیفیت زندگی در یک شهر را تعیین می‌کنند. بدون شک، داشتن هویت در درجه اول به معنای خاص بودن و تمایز داشتن، ثابت و پایدار ماندن و تعلق به جمع است. هر شخص هنگامی خود را فردی دارای هویت می‌داند که از تمایل به پایداری و در جمع بودن خود مطمئن شود. مهم‌ترین عواملی که این نیازهای هویتی انسان را تأمین می‌کنند مکان و فضا هستند. این عوامل شامل عوامل طبیعی (کوه، رودخانه، جنگل و...) یا عوامل غیرطبیعی باشد [۱۵]. با اینکه فرایند تشکیل هویت فرایندی پویا است و براساس نظریه‌های روان‌شناسی ثابت نیست، اما نیاز به تداوم هویت فردی برای افزایش سلامت روان و کیفیت زندگی لازم است. در این بین، باید توجه داشت که مکان‌های مسکونی نقش بسیار مهمی در ساخت هویت شخصی افراد دارند. تعامل شناختی انسان با محل سکونت خود که با «احساس هویت مکانی» بیان می‌شود از مهم‌ترین وجوه رابطه انسان و مکان است [۸]. در مقابل دیدگاه‌هایی که تلاش می‌کنند هویت را چیزی طبیعی و ثابت نشان دهند، باید گفت که هویت چیزی تاریخی و پذیرفتنی است. یکی از ارکان اصلی دستیابی به هویت مکان و فضا است. بحث مکان و فضا و اهمیت آن‌ها برای هویت بسیار واضح و تردیدناپذیر است. مکان و سرزمین تأمین‌کننده عناصر و اجزای اصلی هویت هستند [۱۵]. با توجه به اینکه احساس تعلق از منظر جامعه‌شناسی به عضویت در گروه‌ها یا نظام‌ها دلالت دارد [۳۰].

معیارها و شاخص‌های پژوهش

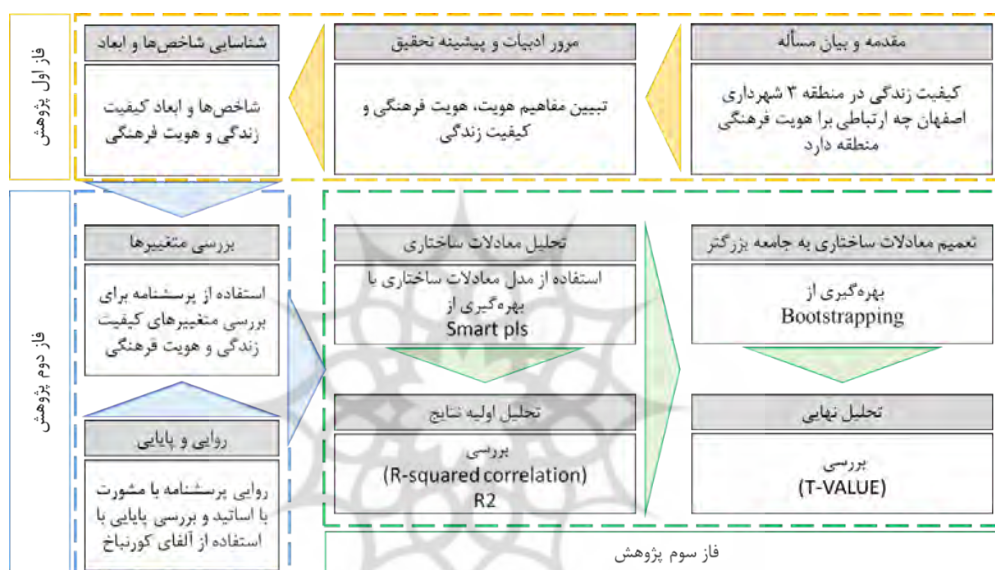
با توجه به هدف تحقیق که بررسی ارتباط کیفیت زندگی و هویت فرهنگی در منطقه ۳ شهر اصفهان است، معیارها و شاخص‌ها برای دو مقوله کیفیت زندگی و هویت فرهنگی از ادبیات تحقیق استخراج شده و در جدول‌های ۲ و ۳ ارائه شده است. همچنین، مدل مفهومی تحقیق در شکل ۳ ارائه شده است.

جدول ۲. معیارهای شناسایی‌شده برای کیفیت زندگی

منبع	معیار
[۳۷]، [۳۱]، [۳۲]، [۳۳]	مناسب بودن دسترسی به فضاهای سبز و تفریحی
[۲۷]، [۵]، [۲۸]	مناسب بودن و دسترسی به کاربری‌های تجاری خدماتی
[۲۷]، [۵]، [۳۴]	مناسب بودن دسترسی به خدمات فرهنگی - مذهبی
[۲]، [۳۳]، [۳۴]	دسترسی به خدمات آموزشی
[۳۱]، [۳۲]، [۳۳]، [۳۴]	مناسب بودن سیستم حمل‌ونقل عمومی
[۲]، [۲۷]، [۳۴]	مناسب بودن وضعیت اقتصادی محله
[۲۷]، [۲۸]، [۳۳]	میزان آلودگی هوا
[۲۷]، [۲]، [۳۳]	میزان کیفیت آب
[۲۷]، [۲]، [۳۳]	میزان آلودگی صوتی
[۲۸]	وجود نمادهای فرهنگی و زیبایی فضاهای شهری
[۲]	حس تعلق به محله
[۵]	وجود بسترهای مناسب تعاملات اجتماعی
[۲۷]	میزان تمایل ساکنان به مشارکت عمومی

جدول ۳. معیارهای هویت فرهنگی

منبع	معیار
[۱۵]، [۲۳]، [۱۸]	هویت مذهبی
[۱۵]، [۲۳]، [۱۸]، [۲۴]	هویت تاریخی و آداب و رسوم
[۲۲]	هویت شخصی و خانوادگی
[۱۵]، [۲۲]، [۳۵]	هویت ملی
[۱۵]، [۲۳]، [۱۸]	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم و هنر)

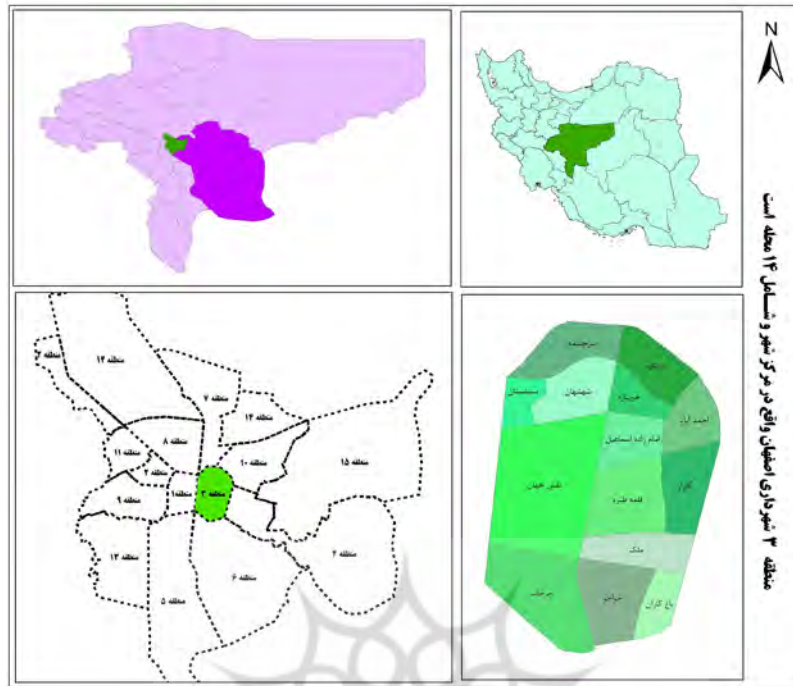

شکل ۳. مدل مفهومی

زمانی خاص انجام شده است، بنابراین نوع پژوهش مقطعی است. شکل ۴ موقعیت منطقه ۳ به عنوان محدوده مورد مطالعه را نشان داده است. این منطقه دارای ۱۴ محله است و در مرکز جغرافیایی شهر اصفهان قرار دارد. به منظور طراحی سؤالات، گویه‌های کیفیت زندگی بر اساس جدول ۲ و ابعاد و گویه‌های هویت فرهنگی بر اساس جدول ۳ تنظیم شدند. در ادامه همین ابعاد به عنوان اساس تحلیل و بررسی قرار گرفته است.

روشن‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر نوع پژوهش، توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری ساکنان منطقه ۳ شهرداری اصفهان بوده که بر اساس آمار و اطلاعات شهرداری منطقه جمعیتی حدود ۱۱۰۳۶۸ نفر را در خود جای داده است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از شیوه توزیع پرسشنامه استفاده شده است. بنابراین به منظور نمونه‌گیری، بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه آماری محاسبه و به تعداد ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد. گردآوری داده‌ها در یک مقطع

شکل ۴. موقعیت منطقه ۳ شهرداری اصفهان

بهره‌گیری شد و هر یک از فرضیه‌ها جداگانه بررسی شدند. به طور کلی، برای بررسی کیفیت زندگی ۱۳ گویه و برای بررسی هویت فرهنگی ۳۲ گویه در نظر گرفته شد. گویه‌های هویت فرهنگی در ۵ بعد تقسیم شدند که در جدول ۴ ارائه شده است. ضریب پایایی پرسشنامه‌ها از طریق فرمول زیر به وسیله نرم‌افزار SPSS محاسبه شده است.

$$ra = \frac{J}{J-1} \left(1 - \frac{\sum s_j^2}{s^2} \right)$$

ra = ضریب آلفای کرونباخ

J = تعداد سؤالات آزمون

s_j^2 = واریانس سؤالات آزمون

s^2 = واریانس کل آزمون

هدف از پژوهش حاضر، بررسی ارتباط کیفیت زندگی شهری و هویت فرهنگی ساکنان است. بنابراین، دو فرضیه اصلی تدوین شده است. فرضیه اول تأثیر معنادار هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی شهری و فرضیه دوم تأثیر معنادار کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی است. بنابراین، برای هر یک از متغیرها (کیفیت زندگی شهری و هویت فرهنگی) پرسشنامه جداگانه طراحی و توزیع شد. به منظور بررسی روایی پایایی سؤالات از اساتید و متخصصان نظرخواهی شد و نتایج ۳۰ عدد از پرسشنامه‌ها با استفاده از تحلیل آلفای کرونباخ بررسی شد. همچنین، میزان اعتبار در نرم‌افزار Smart PLS و در فرایند طراحی مدل معادلات ساختاری بررسی شده و نتایج در جدول ۵ ارائه شد. به منظور انجام تحلیل از معادلات ساختاری و نرم‌افزار Smart PLS

جدول ۴. ابعاد هویت فرهنگی و تعداد گویه‌های آن در منطقه ۳ شهرداری اصفهان

تعداد گویه‌های بررسی شده	بعد
۹	هویت تاریخی و آداب و رسوم
۴	هویت خانوادگی و شخصی
۳	هویت مذهبی
۴	هویت ملی
۱۲	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر)

جدول ۵. بررسی اعتبار گویه‌های بررسی شده

روایی همگرایی (AVE)	پایایی ترکیبی (Composite Reliability)	پایایی همگون ضریب (RHO)	آلفای کرونباخ (Cronbach's Alpha)	
۰.۱۹۸	۰.۵۰۳	۰.۴۷۹	۰.۴۸۹	هویت تاریخی و آداب و رسوم
۰.۵۲۳	۰.۸۱۴	۰.۷۲۸	۰.۷۱۱	هویت خانوادگی و شخصی
۰.۷۲۲	۰.۸۸۶	۰.۸۰۸	۰.۸۰۵	هویت مذهبی
۰.۵۲۰	۰.۸۰۶	۰.۸۰۹	۰.۷۱۲	هویت ملی
۰.۵۱۷	۰.۸۶۵	۰.۸۵۴	۰.۸۲۱	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر)
-	-	۱.۰۰۰	-	کیفیت زندگی

[۳۹] در این رابطه N تعداد کل مشاهدات، P تعداد متغیرهای پیش‌بین و R^2 ضریب تعیین است.

$$R^2_{adjusted} = 1 - \frac{(1 - R^2)(N - 1)}{N - P - 1}$$

شاخص اندازه اثر F^2

اندازه اثر دیگر شاخص ارزیابی بخش ساختاری مدل است. این شاخص برای یک متغیر مستقل، میزان تغییرات در برآورد متغیر وابسته را زمانی که اثر آن متغیر حذف شود را نشان می‌دهد. براساس نظر کوهن (۱۹۸۸)، میزان این شاخص به ترتیب ۰.۲/۰ (ضعیف)، ۰.۱۵/۰ (متوسط) و ۰.۳۵/۰ (قوی) است. برای محاسبه اندازه اثر از میزان ضریب تعیین استفاده می‌شود.

$$f^2 = (R^2_{included} - R^2_{excluded}) / (1 - R^2_{included})$$

تأثیر مستقیم

تأثیر مستقیم (Total Effects)، نشان‌دهنده میزان تأثیر متغیر مستقل بر وابسته است. مقادیر با ضرایب مسیرهای مستقیم بین سازه‌ها مطابقت دارند.

تحلیل و یافته‌ها

بررسی فرضیه اول (اثرگذاری ابعاد هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی شهری)

نتایج معادلات ساختاری برای تأثیرگذاری هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی نشان می‌دهد تنها هویت تاریخی و آداب و رسوم (۰/۶۲۱) و هویت ملی (۰/۴۲۱) دارای تأثیر معنادار بر کیفیت زندگی شهری است (جدول ۶). همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار R^2 تأییدکننده اثر کلی همه ابعاد هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی است (۰/۵۴۱) اما سایر آماره‌ها نتایج متفاوتی را نشان داده‌اند. بر اساس آماره F^2 تنها بعد هویت تاریخی و آداب و رسوم (۰/۴۵۱) قدرت اثرگذاری و پیش‌بینی متغیر وابسته (کیفیت زندگی شهری) را در حد مناسب دارد. اثرگذاری بعد هویت خانوادگی و شخصی کاملاً رد شده (۰/۰۰۵) و ابعاد هویت مذهبی و ویژگی‌های تمدنی دارای قدرت پیش‌بینی و اثرگذاری متوسط تشخیص داده شده‌اند. بعد هویت ملی - فرهنگی با مقدار (۰/۱۰۹) نیز نشان از اثرگذاری مناسب بر کیفیت زندگی دارد. بنابراین، می‌توان این‌طور تحلیل کرد که توجه کردن به آداب و رسوم، استفاده از عناصر تاریخی و پتانسیل‌های تاریخی در فضاهای شهری و توجه به هویت ملی در طراحی فضاهای شهری می‌تواند اثر مثبت بر کیفیت زندگی شهری بگذارد و احساس رضایت و رفاه را افزایش دهد. از طرفی، پایین بودن اثر هویت مذهبی بر کیفیت زندگی شهری در منطقه ۳ شهر اصفهان این‌گونه تحلیل می‌شود که در منطقه ۳ شهرداری مساجد و مکان‌های مذهبی - تاریخی فراوان وجود دارد و این امر دسترسی به این کاربری و فعالیت را برای ساکنان به‌خوبی تأمین کرده است. بنابراین، بیشتر کمبودهای مؤثر بر کاهش کیفیت زندگی در زمینه

در مرحله اول ساختار مدل تنظیم شده برای هر دو فرضیه به صورت جداگانه تنظیم و با استفاده از ضریب تعیین R^2 ، R^2 (R Squared) تعدیل شده، شاخص اندازه اثر F^2 و آماره تأثیر مستقیم اعتبارسنجی شده است. نتایج مرحله اول تحلیل برای فرضیه اول در جدول ۶ و برای فرضیه دوم در جدول ۷ ارائه شده است. در مرحله دوم با استفاده از ابزار Bootstrapping تحلیل معادلات ساختاری تعمیم داده شد و وضعیت نهایی رد و تأیید فرضیه‌ها مشخص شد. برای انجام مرحله دوم از تحلیل آماره t (t-value) و آماره P (P-value) استفاده شد. نتایج کلی مرحله دوم تحلیل در جدول ۸، نتیجه تفصیلی مرحله دوم تحلیل برای فرضیه اول در جدول ۹ و برای فرضیه دوم در جدول ۱۰ ارائه شده است. در ادامه، به منظور تبیین و روشن شدن نتایج و یافته‌ها، مفاهیم آماری و تحلیل‌های استفاده شده توضیح داده شده است.

ضریب تعیین R^2

در معادلات ساختاری ضریب تعیین (R-squared correlation) یا R^2 میزان ارتباط خطی بین دو متغیر را اندازه‌گیری می‌کند. مقدار R^2 در معادلات ساختاری یکی از مقادیر آماری بیان‌کننده تأثیر است. در صورتی که مقدار آن از ۰/۲ بیشتر باشد نشان‌دهنده معنادار بودن اثر و رابطه است. از طرفی، بالا یا پایین بودن R^2 لزوماً قابلیت اطمینان مدل را نشان نمی‌دهد. بنابراین، سایر فاکتورها مانند F^2 و Total Effects نیز مورد بررسی قرار می‌گیرند. ضریب تعیین می‌تواند با توجه به رابطه متقابل بین دو متغیر مقادیری را در محدوده (-۱، ۱) دریافت کند. اگر R^2 بزرگ‌تر از صفر و نزدیک‌تر به ۱ باشد به معنای آن است که استفاده از متغیرهای مستقل برای پیش‌بینی متغیر وابسته خطای کم دارد [۳۶]. فرمول محاسبه R^2 به قرار زیر است: [۳۷]

$$SSR = SST - SSE \quad R^2 = 1 - \frac{SSR}{SST}$$

SST مجموع توان دوم خطاها زمانی که از متغیرهای مستقل استفاده نشود.

SSE مجموع توان دوم خطاها زمانی که از متغیرهای مستقل استفاده شود.

تعدیل شده R^2

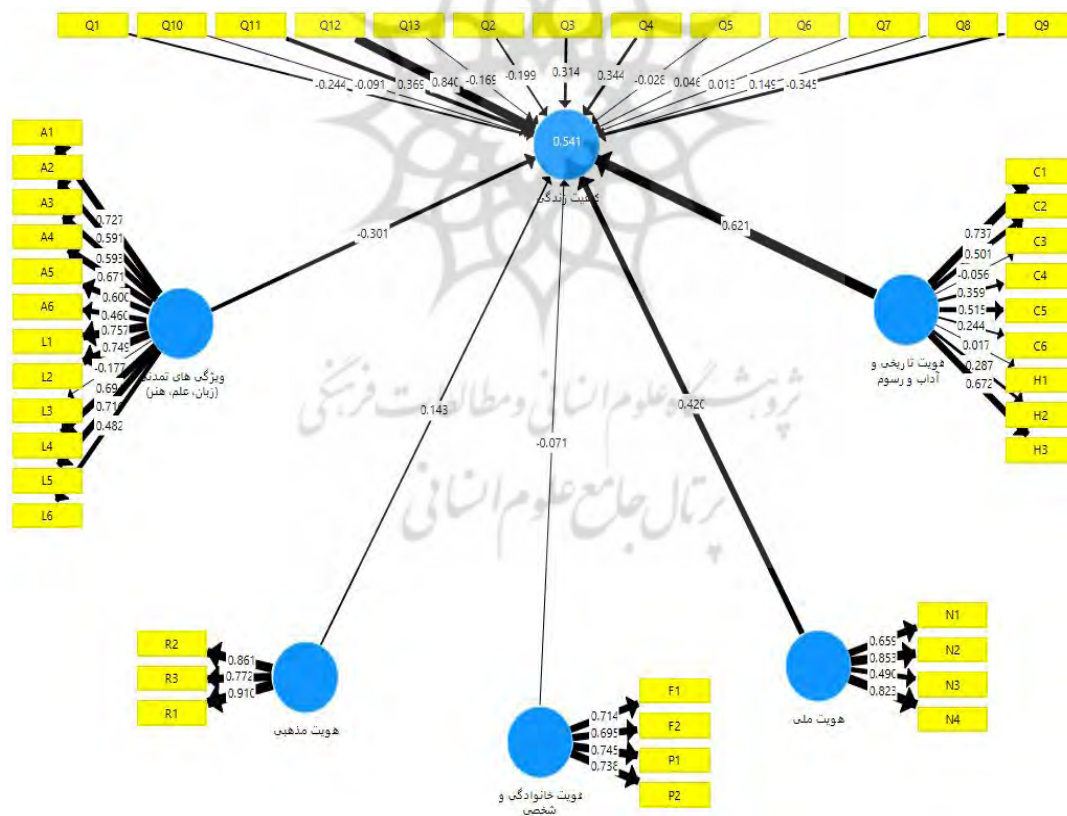
ایده اصلی R^2 تعدیل شده (R Square Adjusted) دستیابی به تخمین‌های بی‌طرفانه است. ضریب تعیین فرض می‌کند که هر متغیر مستقل مشاهده شده در مدل، تغییرات موجود در متغیر وابسته را تبیین می‌کند. در صورتی که درصد نشان داده شده توسط R^2 تعدیل شده فقط حاصل از تأثیر واقعی متغیرهای مستقل مدل بر وابسته (نه همه متغیرهای مستقل) است. تفاوت دیگر این است که مناسب بودن متغیرها برای مدل توسط R^2 حتی با وجود مقدار بالا قابل مشخص نیست، در صورتی که می‌توان به مقدار برآورد شده ضریب تعیین تعدیل شده اعتماد کرد. فرمول محاسبه R^2 تعدیل شده عبارت است از:

داده شده است. نتایج تأثیر مستقیم نیز نشان می‌دهد تنها هویت تاریخی و آداب و رسوم (۰/۶۲۱) و هویت ملی (۰/۴۲۰) دارای تأثیر معنادار بر کیفیت زندگی است. مقدار تأثیر مستقیم برای سایر ابعاد هویت فرهنگی کمتر از ۰/۲ بوده که به معنای تأثیر نداشتن آن‌ها بر کیفیت زندگی در منطقه ۳ شهرداری است. شکل ۵ معادلات ساختاری مرحله اول تحلیل برای فرضیه اول (تأثیر هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی) را نشان می‌دهد. در این تصویر، پررنگ بودن فلش نشان‌دهنده تأثیر بیشتر است.

مذهبی نبوده و همین امر منجر شده که اثرگذاری این بعد بر کیفیت زندگی شهری در منطقه ۳ پایین نشان داده شود. در رابطه هویت خانوادگی - شخصی نیز همین موضوع مطرح است. در واقع، عوامل فردی خانوادگی نه تنها موجب کاهش کیفیت زندگی شهری نبوده، بلکه ویژگی‌های خانوادگی مانند حس تعلق، بومی بودن و ارتباطات خانوادگی به عنوان قوت‌های محدوده مورد مطالعه شناخته می‌شود. بنابراین، اثرگذاری این ابعاد بر وضعیت کنونی کیفیت زندگی شهری (با توجه به کاهش آن در وضع موجود)، در تحلیل پایین نشان

جدول ۶. نتیجه تحلیل اولیه معادلات ساختاری برای تأثیر ابعاد هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی

R Square Adjusted	R Square (R ²)	Total Effects	f Square (F ²)	ابعاد هویت فرهنگی
۰.۵۳۳	۰.۵۴۱	۰.۶۲۱	۰.۴۵۱	هویت تاریخی و آداب و رسوم
		- ۰.۰۷۱	۰.۰۰۵	هویت خانوادگی و شخصی
		۰.۱۴۳	۰.۰۳۸	هویت مذهبی
		۰.۴۲۰	۰.۱۰۹	هویت ملی - فرهنگی
		- ۰.۳۰۱	۰.۰۷۹	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر)

شکل ۵. مدل معادله ساختاری مرحله اول تحلیل برای فرضیه اول (تأثیر هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی)

کیفیت زندگی بر ابعاد هویت تاریخی و آداب و رسوم - هویت ملی - ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر) بالاتر از ۰/۲ بوده که مقدار مناسبی است و برای ابعاد هویت خانوادگی و شخصی - هویت مذهبی نزدیک به ۰/۲ است که اثرگذاری

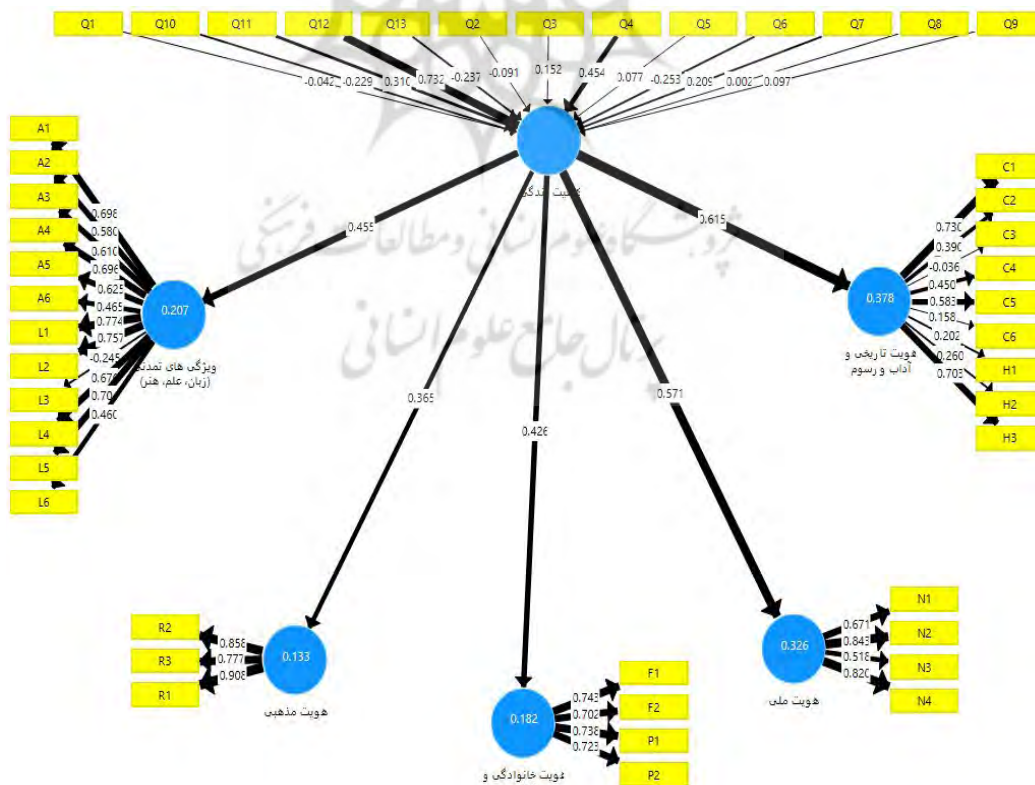
بررسی فرضیه دوم (اثرگذاری کیفیت زندگی شهری بر ابعاد هویت فرهنگی) نتایج تحلیل برای تأثیر کیفیت زندگی شهری بر ابعاد هویت فرهنگی در جدول ۷ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار R² برای اثر

فرهنگی هویت فرهنگی افزایش داده است. در ادامه تأثیر معنادار کیفیت زندگی بر بعد ویژگی‌های تمدنی (۰/۴۵۵)، هویت شخصی و خانوادگی (۰/۴۲۶) و در آخر هویت مذهبی (۰/۳۶۵) مشاهده شد. کیفیت زندگی در منطقه بر هویت فردی و مذهبی نیز اثرگذار است. برای مثال، فعال بودن مساجد، مراکز فرهنگی - مذهبی و انجام فعالیت‌های مذهبی و برگزاری رویدادها از طرفی نقش کلیدی بر رونق اجتماعی و ارتقای کیفیت زندگی شهری داشته و از طرف دیگر، بر تقویت و ایجاد هویت فردی و مذهبی تأثیر مستقیم دارد. چرا که بستر فعالیت افراد در گروه‌های مختلف ایجاد می‌شود و فرد به سبب مسئولیت و نقش اجتماعی هویت می‌یابد. شکل ۶ معادلات ساختاری برای فرضیه دوم (تأثیر کیفیت زندگی بر هویت فرهنگی) را نشان می‌دهد. در این تصویر، پررنگ بودن فلش نشان‌دهنده تأثیر بیشتر است. درخور یادآوری است که متغیر کیفیت زندگی به عنوان متغیر منعکس کننده در معادلات ساختاری در نظر گرفته شده است.

متوسط را نشان می‌دهد. از طرفی، نتایج آماره F^2 نشان می‌دهد تأثیر و قدرت پیش‌بینی کیفیت زندگی شهری برای همه ابعاد هویت فرهنگی بیشتر از ۰/۱۵ بوده که به معنای اثرگذاری بالا است. مقادیر تأثیر مستقیم نیز برای تأثیر کیفیت زندگی بر همه ابعاد هویت فرهنگی بالاتر از ۰/۳ بوده که این مورد نیز تأییدکننده فرضیه دوم است. براساس تحلیل انجام شده، بیشترین تأثیر کیفیت زندگی بر بعد هویت تاریخی و آداب و رسوم (۰/۶۱۵) و هویت ملی - فرهنگی (۰/۵۷۱) بوده است. این امر می‌تواند ناشی از تاریخی بودن، بافت بومی و وجود عناصر فرهنگی و پتانسیل‌های فرهنگی در منطقه باشد. منطقه ۳ شهر اصفهان به عنوان منطقه تاریخی شهر، به دلیل وجود عناصری مانند میدان نقش جهان، مسجد جامع اصفهان، محور چهارباغ و پل‌های تاریخی شهرت جهانی دارد. بنابراین، عوامل اثرگذار بر کیفیت زندگی شهری در این منطقه بیشتر محوریت تاریخی، فرهنگی دارد، چراکه بستر محله تاریخی است. همین امر اثر گذاری وضعیت کیفیت زندگی شهری را بر ابعاد تاریخی، ملی و

جدول ۷. نتیجه تحلیل اولیه معادلات ساختاری برای تأثیر کیفیت زندگی بر ابعاد هویت فرهنگی

Total Effects	f Square (F ²)	R Square Adjusted	R Square (R ²)	تأثیر کیفیت زندگی بر ابعاد هویت فرهنگی
۰.۶۱۵	۰.۶۰۸	۰.۳۷۶	۰.۳۷۸	هویت تاریخی و آداب و رسوم
۰.۴۲۶	۰.۲۲۲	۰.۱۷۹	۰.۱۸۲	هویت خانوادگی و شخصی
۰.۳۶۵	۰.۱۵۴	۰.۱۳۰	۰.۱۳۳	هویت مذهبی
۰.۵۷۱	۰.۴۸۳	۰.۳۲۳	۰.۳۲۶	هویت ملی - فرهنگی
۰.۴۵۵	۰.۲۶۱	۰.۲۰۴	۰.۲۰۷	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر)

شکل ۶. مدل معادله ساختاری مرحله اول تحلیل برای فرضیه دوم (تأثیر کیفیت زندگی بر هویت فرهنگی)ⁱⁱ

جدول ۹ نتایج تفصیلی مرحله دوم تحلیل فرضیه اول و جدول ۱۰ نتایج تفصیلی مرحله دوم تحلیل فرضیه دوم را نشان می‌دهد. در این جدول‌ها علاوه بر مقدار آماره t ، مقدار P Values نیز دارای اهمیت و تأییدکننده نهایی نتایج است. مقدار P Values برای تأیید ارتباط باید کمتر از $0/05$ باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، این مقدار برای تأثیر ابعاد هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی بالاتر از $0/05$ بوده و برای تأثیر کیفیت زندگی بر $0/05$ کمتر از $0/05$ بوده است. شکل ۷ مدل معادلات ساختاری و آماره t برای فرضیه اول و شکل ۸ مدل معادلات ساختاری و آماره t برای فرضیه دوم را نشان داده است.

در ادامه تحلیل از ابزار **Bootstrapping** به منظور تعمیم نتایج به جامعه بزرگ‌تر استفاده شد. جدول ۸ نتیجه کلی مرحله دوم تحلیل برای دو فرضیه را نشان می‌دهد. در این جدول نتایج آماره t ارائه شده است. این آماره برای تأیید شدن فرضیه باید مقداری بیشتر از $1/96$ داشته باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، برای فرضیه اول t -value همه ابعاد هویت فرهنگی کمتر از $1/96$ است. و برای فرضیه دوم این مقدار برای همه ابعاد به جز ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر) بالای $1/96$ بوده است. تأثیر کیفیت زندگی بر بعد هویت تاریخی و آداب و رسوم ($1/985$) بعد هویت خانوادگی و شخصی ($3/207$)، بعد هویت مذهبی ($2/365$) و بعد هویت ملی ($3/851$) بوده است.

جدول ۸. میزان t -value برای ارتباط هویت فرهنگی و کیفیت زندگی در معادلات ساختاری

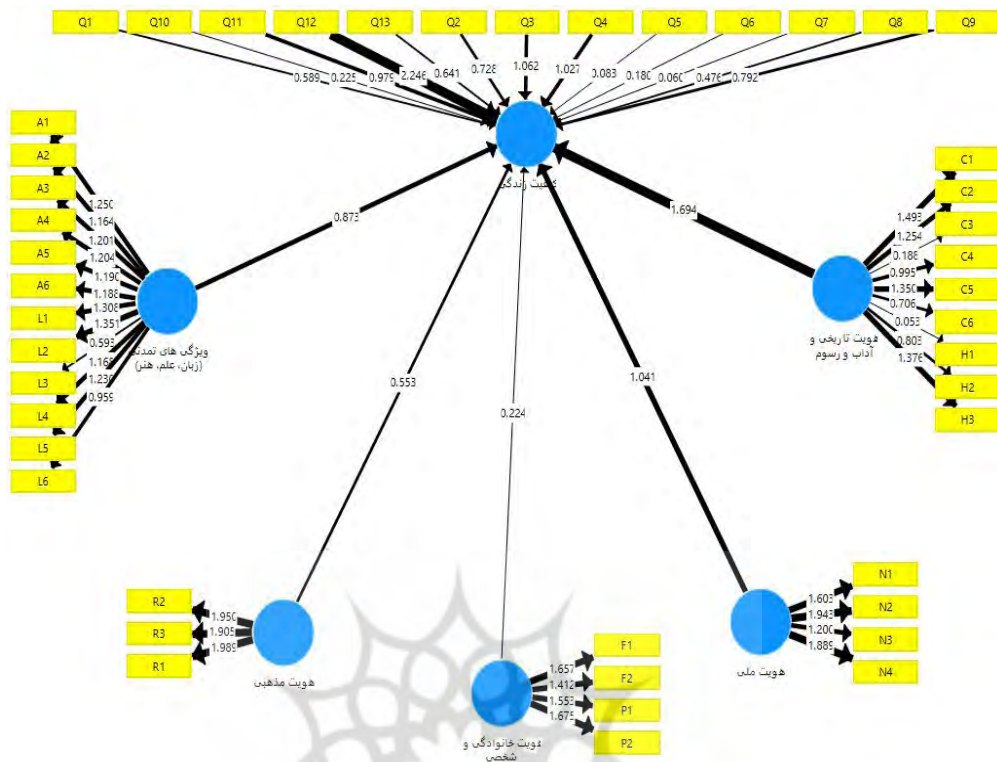
فرضیه دوم تأثیر کیفیت زندگی بر ابعاد هویت فرهنگی	فرضیه اول تأثیر ابعاد هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی	t-value
۱.۹۸۵	۱.۶۹۴	هویت تاریخی و آداب و رسوم
۳.۲۰۷	۰.۲۲۴	هویت خانوادگی و شخصی
۲.۳۶۵	۰.۵۵۳	هویت مذهبی
۳.۸۵۱	۱.۰۰۴	هویت ملی
۰.۹۲۶	۰.۸۷۳	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر)

جدول ۹. نتایج مرحله دوم تحلیل در معادلات ساختاری برای تأثیر هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی در منطقه ۳ شهر اصفهان

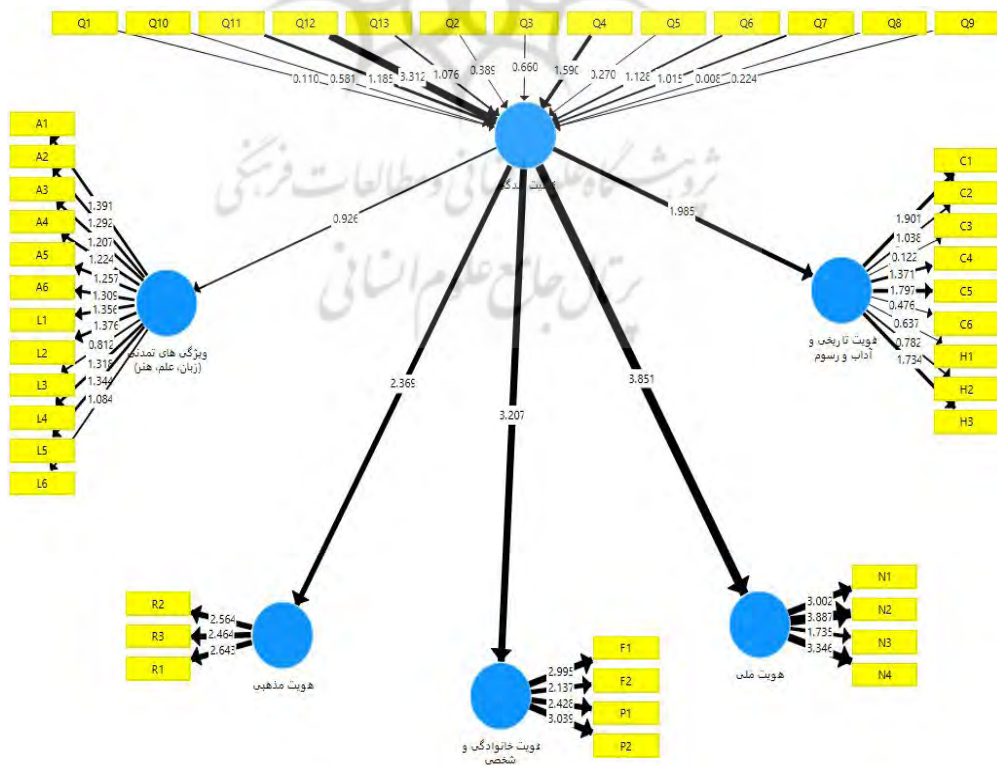
P Values	آماره T T Statistics (O/STDEV)	انحراف از معیار (STDEV)	میانگین نمونه (M)	نمونه اصلی (O)	
۰.۰۹۰	۱.۶۹۴	۰.۳۶۷	۰.۴۳۶	۰.۶۲۱	هویت تاریخی و آداب و رسوم -> کیفیت زندگی
۰.۸۲۳	۰.۲۲۴	۰.۳۱۶	۰.۰۳۹	-۰.۰۷۱	هویت خانوادگی و شخصی -> کیفیت زندگی
۰.۵۸۰	۰.۵۵۳	۰.۲۵۸	۰.۱۴۳	۰.۱۴۳	هویت مذهبی -> کیفیت زندگی
۰.۲۹۸	۱.۰۴۱	۰.۴۰۳	۰.۲۴۰	۰.۴۲۰	هویت ملی -> کیفیت زندگی
۰.۳۸۳	۰.۸۷۳	۰.۳۴۵	-۰.۰۶۵	-۰.۳۰۱	ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر) -> کیفیت زندگی

جدول ۱۰. نتایج مرحله دوم تحلیل در معادلات ساختاری برای تأثیر کیفیت زندگی بر هویت فرهنگی در منطقه ۳ شهر اصفهان

P Values	آماره T T Statistics (O/STDEV)	انحراف از معیار (STDEV)	میانگین نمونه (M)	نمونه اصلی (O)	
۰.۰۴۷	۱.۹۸۵	۰.۳۱۰	۰.۶۰۲	۰.۶۱۵	کیفیت زندگی -> هویت تاریخی و آداب و رسوم
۰.۰۰۱	۳.۲۰۷	۰.۱۳۳	۰.۵۴۵	۰.۴۲۶	کیفیت زندگی -> هویت خانوادگی و شخصی
۰.۰۱۸	۲.۳۶۹	۰.۱۵۴	۰.۴۰۴	۰.۳۶۵	کیفیت زندگی -> هویت مذهبی
۰.۰۰۰	۳.۸۵۱	۰.۱۴۸	۰.۶۴۹	۰.۵۷۱	کیفیت زندگی -> هویت ملی
۰.۳۵۵	۰.۹۲۶	۰.۴۹۲	۰.۳۶۷	۰.۴۵۵	کیفیت زندگی -> ویژگی‌های تمدنی (زبان، علم، هنر)

شکل ۷. مدل معادله ساختاری مرحله دوم تحلیل برای فرضیه اول (تأثیر هویت فرهنگی بر کیفیت زندگی)

شکل ۸. مدل معادله ساختاری مرحله دوم تحلیل برای فرضیه دوم (تأثیر کیفیت زندگی بر هویت فرهنگی)

نتیجه گیری

این مطالعه بر این موضوع تأکید می‌کند در محیط شهری اثر چشمگیری بر مسائل حسی، روانی و هویتی دارد. به بیان دیگر، انسان‌ها شهر را می‌سازد و شهر انسان و هویت انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این مطالعه نشان می‌دهد ویژگی‌های شهرها در ابعاد مختلف کالبدی، حمل‌ونقل، زیست‌محیطی، خدمات و دسترسی و فرهنگی بر ویژگی‌های انسانی و روان‌شناختی مانند هویت اثرگذار هستند. بنابراین، میزان کیفیت زندگی شهری بر ویژگی‌های هویتی و هویت فرهنگی اثرگذار است. همچنین، این مطالعه به این نتیجه می‌رسد که ویژگی‌های منحصربه‌فرد بافت‌های شهری (بافت تاریخی، بافت ناکارآمد، بافت مدرن و...)، اثرگذاری کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی را جهت‌دهی می‌کند. به بیان دیگر، اینکه کیفیت زندگی شهری بر کدام ابعاد هویت فرهنگی تأثیر بیشتری داشته باشد، به ویژگی‌های منحصربه‌فرد بافت شهری وابسته است. در مطالعات پیشین با محوریت هویت، نتیجه‌گیری شده است که عوامل محیطی و ویژگی‌های محل سکونت بر ابعاد مختلف هویت افراد اثرگذار است. نتایج به‌دست‌آمده از این مطالعه نیز تأییدکننده نتایج مطالعات پیشین است با این تفاوت که به صورت خاص اثرگذاری کیفیت زندگی شهری بر ابعاد هویت فرهنگی روشن شد. از طرفی، در مطالعات پیشین در زمینه کیفیت زندگی شهری، نتایج به‌دست‌آمده بیشتر در زمینه ایجاد حس رضایت و رفاه بوده و تنها در برخی از مطالعات خارجی به موضوع اثر کیفیت زندگی بر هویت ملی پرداخته شده است. بنابراین، تفاوت دیگر نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش در رابطه با اثرگذاری کیفیت زندگی شهری بر هویت فردی و هویت فرهنگی است.

این مطالعه در رابطه با نمونه مطالعاتی به این نتیجه می‌رسد که کیفیت زندگی شهری در منطقه ۳ شهر اصفهان به دلیل وجود پتانسیل‌های تاریخی - فرهنگی و بومی بودن ساکنان، بیشتر بر ابعاد مذهبی، تاریخی - فرهنگی، ملی و فردی هویت اثرگذار است. همچنین این نتیجه‌گیری به دست می‌آید که وجود بستر مناسب برای رونق اجتماعی در شهر مانند برگزاری رویدادها، حضور اجتماعی و حضورپذیری در منطقه ۳ شهر اصفهان، زمینه‌ساز فعالیت شهروندان در شهر می‌شود و بر تشکیل و تقویت هویت فردی، گروهی، ملی و مذهبی تأثیر مستقیم دارد. در مجموع، می‌توان گفت که کیفیت زندگی شهری بر هویت فرهنگی اثرگذار است و با ارتقای ابعاد مربوط به کیفیت زندگی می‌توان هویت فرهنگی را حفظ و تقویت کرد. به بیان دیگر، وضعیت مناسب کیفیت زندگی در محیط شهری، به شکل‌گیری هویت مذهبی، هویت شخصی، هویت تاریخی، هویت ملی و هویت فرهنگی کمک می‌کند. برای نمونه، وجود فضاهای فرهنگی و اجتماع‌پذیر در منطقه زمینه حضور و بروز فعالیت اجتماعی افراد و در نتیجه، تقویت هویت مکان می‌شود و این امر بر شکل‌گیری هویت شخصی، گروهی و هویت فرهنگی اثر مثبت می‌گذارد. همچنین، دسترسی به کاربری‌های خدماتی، دسترسی به مراکز تفریحی، پاکیزگی عمومی و سیستم حمل‌ونقل عمومی مناسب که از نمودهای کیفیت زندگی شهری هستند، در واقع فرایند نقش‌انگیزی و فعالیت ساکنان شهر را تحت شعاع قرار می‌دهند و از همین طریق بر شکل‌گیری هویت فرهنگی افراد اثر می‌گذارند، چراکه فعالیت‌ها در شهر، خاطرات را می‌سازد و خاطرات در ذهن ساکنان ماندگار می‌شود و هویت آن‌ها را شکل می‌دهد. با توجه به این شرایط پیشنهادهای زیر برای بهبود کیفیت زندگی شهری با تأکید بر ارتقای هویت فرهنگی ارائه می‌شود:

- بهبود سیستم حمل‌ونقل پایدار (پیاده‌روی دوچرخه‌سواری و حمل‌ونقل عمومی) به‌ویژه در محدوده‌های تاریخی و تفریحی
- ایجاد مسیرهای ویژه پیاده در محورهای منتهی به آثار هویت‌ساز موجود در منطقه
- تشویق به استفاده از حمل‌ونقل عمومی به جای خودروی شخصی به منظور کاهش آلودگی هوا در محدوده منطقه ۳
- برگزاری جشن‌ها و رویدادهای فرهنگی، مذهبی و تاریخی در محدوده‌های

تاریخی و جمعیت‌پذیر منطقه ۳

- معرفی مشاهیر اصفهان و بناهای بارزش با استفاده از نقاشی‌های دیواری در جداره‌های شهری
- معرفی مشاهیر و بناهای بارزش اصفهان و ایران با استفاده از نمایش‌های محلی و نقالی در محور چهارباغ و میدان نقش جهان

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول ۷۰ درصد، نویسنده دوم ۲۰ درصد، نویسنده سوم ۵ درصد، نویسنده چهارم ۵ درصد

تشکر و قدردانی

به این وسیله، از ساکنان محترم منطقه ۳ شهر اصفهان که پاسخ‌گوی سؤالات تحقیق بودند تشکر و قدردانی می‌شود. همچنین، از اساتید محترم که با راهنمایی خود روشنگر مسیر تحقیق بوده‌اند قدردانی می‌شود. نوشته حاضر هیچ‌گونه حامی مالی نداشته است.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافی در این مقاله وجود ندارد.

یادداشت‌ها

- ^۱ اعداد روی نمودار نشان‌دهنده تأثیر مستقیم و منطبق با داده‌های جدول ۶ است.
- ^۲ اعداد روی نمودار نشان‌دهنده تأثیر مستقیم و منطبق با داده‌های جدول ۷ قسمت Total Effects است.

منابع

- [1] Portarq A. Rostgar Y. Moaidfar S. Building local cultural identity in the context of generations; A qualitative research among three generations of citizens of Bandar Abbas city. Cultural Research Society of Humanities and Cultural Studies Research Institute 2022; 2(13): 1-27. https://socialstudy.ihcs.ac.ir/article_8015.html [In Persian]
- [2] Lotfollahian H. Ghafari Gilandeh A. Yazdani M. Indicators of the Quality of Urban Life in Five Regions of Ardabil City. GeoRes 2023; 38 (2): 233-243. <http://georesearch.ir/article-1-1398-fa.html> [In Persian]
- [3] Hossein Abadi S. Salmani Moghadam M. Noori Dashtban M. Place Identity and effective factors on it in Old Neighborhoods (Case Study: Kolah Farangi Neighborhood in Sabzevar). Scientific Quarterly of Spatial Planning (Geography) 2018; 9(3): 89-110. DOI: [10.1001.1.22287485.1398.9.3.6.9](https://doi.org/10.1001.1.22287485.1398.9.3.6.9) [In Persian]
- [4] DEHIMI S. THE USE OF NEW TECHNIQUES IN SPATIAL MODELING AND ANALYSIS OF URBAN QUALITY OF LIFE: MULTIPLE-CRITERIA DECISION ANALYSIS AND GIS. GeoJournal of Tourism and Geosites 2021: 355-363. DOI: [10.30892/gtg.35213-659](https://doi.org/10.30892/gtg.35213-659)
- [5] Azim Zinali A. Rezaei B. Faraji S. Rafizadeh M. Measuring the Social Indicators of the Quality of Urban Life with a Micro- Scale in Tabriz. Economy and urban planning 2023; 4(2): 34-51. [10.22034/uep.2023.390715.1341](https://doi.org/10.22034/uep.2023.390715.1341) [In Persian]
- [6] Sultanpour Ashtabini A. Arabestani M. Sarokhani B. Identifying and prioritizing the elements of cultural identity in the development and stability of the identity of the Turkish people. Sociology of social institutions 2021; 8(18): 89-113. <https://www.sid.ir/paper/1052849/fa>

- [In Persian]
- [7] Fathi F. Esmaili R. Behian Sh. The role of ancient Persian oral literature in the construction of children's cultural identity, a case study: children of Oz city). *Journal of Quran and Medicine* 2022; 7(5): 275-282. https://www.quraniimed.com/article_196659.html [In Persian]
- [8] Ebrahimi Mojarad M. Mozafar F. Hosseini S. Saleh Sadekpour B. The Relationship between Social and Semantic Bonds with the Sense of Place-identity in Residential Neighborhoods (Case Study: Sepah Neighborhood of Qazvin). *Social psychology researches* 2021; 44(4): 93-122. https://www.socialpsychology.ir/article_145804.html [In Persian]
- [9] Amjadian A. M. Molvi M. Explaining the role of livability components on social identity in small cities (case study: Sanghar city). *Sustainable development of geographical environment* 2024; (1): 1-25. DOI:10.48308/sdge.2024.235479.1194 [In Persian]
- [10] Hoveizavi, H. Saberi, H. Azani, M. Ahmadi, F. Examining the Influence of Urban Third Places on the Environmental Quality of Ahvaz City. *Journal of Urban and Regional Development Planning* 2024; 9(29): 187-223. DOI: [10.22054/urdp.2023.75276.1574](https://doi.org/10.22054/urdp.2023.75276.1574) [In Persian]
- [11] Chen Z. Chan I.C.C. Smart cities and quality of life: a quantitative analysis of citizens' support for smart city development. *Information Technology & People* 2023; Vol 36: 263-285. <https://doi.org/10.1108/ITP-07-2021-0577>
- [12] Chan A. Suryadipura D. Kostini N. City Image: City Branding and City Identity Strategies, Review of Integrative Business and Economics Research 2021; Vol 10: 330-341. http://buscompress.com/uploads/3/4/9/8/34980536/riber_10-s1_28_u20-078_330-341.pdf
- [13] Biagi B. Ladu M. G. Meleddu M. Royuela V. Tourism and the city: the impact on residents' quality of life. *International Journal of Tourism Research* 2020; 22(1): 1-27. DOI:10.1002/itr.2326
- [14] Heydari A. A. Jamshidi F. Analysis of the relationship between the two concepts of place identity and place attachment in urban open spaces (Case Study: Eram Garden of Shiraz). *Journal Research and Urban Planning* 2021; 12(44):173- 188. DOI: [10.30495/jupm.2020.4303](https://doi.org/10.30495/jupm.2020.4303) [In Persian]
- [15] Ghasemi A. Cultural identity in the era of globalization, convergence or divergence, *Spatial researches* 2021; 5 (2): 83-96. DOI: [10.1001/1.25386050.1400.1400.18.6.5](https://doi.org/10.1001/1.25386050.1400.1400.18.6.5) [In Persian]
- [16] Aghajani Y. Abbas Tabar R. A study of the political and cultural identity of the youth of the first and fourth decades of the Islamic Revolution of Iran. *Sociology of Social Institutions* 2021; 70 (17): 27-46. https://ssi.journals.umz.ac.ir/article_3493.html [In Persian]
- [17] Bezni F. Hashemi Sh. Granmayepour A. Investigating the relationship between orientation towards national identity and feeling of social security among women in Karaj city. *Iranian Political Sociology Quarterly* 2019; 3(1): 401-418. DOI:10.30510/psi.2021.255195.2419. [In Persian]
- [18] Davis A. It Wasn't Me, It Was My Festival Me: The effect of event stimuli on attendee identity formation. *Tourism Management* 2017; vol 61(C): 484-500. DOI: [10.1016/j.tourman.2017.03.007](https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.03.007).
- [19] Trung N. S. Hong V. V. Vietnamese Cultural Identity the Process of International Integration. *Journal of Advances in Educ and Philosophy* 2020; 4(5): 220-225. DOI:10.36348/jaep.2020.v04i05.006.
- [20] Stenishcheva A. The relationship between the formation of the cultural identity of students and the level of education. *SHS Web of Conferences* 2021; vol 101: 1-5. Doi: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110103043>
- [21] Bouymaj I. Globalization's Impact on Cultural Identity: Empirical study on 1st and 2nd Generation Immigrants. *Department of Marketing, Strategy and Operation* 2020: 1-83. https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/21578/1/master_imane_bouymaj.pdf
- [22] Hedayatnia Z. Visia A. Karimi M. Investigating the relationship between native and local gams on the cultural and social identity of the citizens of Khuzestan province. *Social Sciences of Ferdowsi University of Mashhad* 2023; 9(2): 1-32. Doi:10.22067/social.2024.83927.1403 [In Persian]
- [23] Latifi M. Riahinia N. Quaidi Y. Babaei M. Factors influencing the cultural identity of Iranian students who are members of social networks, a case study of Facebook, Telegram and Instagram). *New Media Studies Quarterly* 2021; 7(26): 369-406. DOI:10.22054/nms.2021.33934.535 [In Persian]
- [24] Sultanpour Ashtabini A. Arabestani M. Sarukhani B. Analysis of the elements of individual cultural identity - a context in the formation and stability of the ethnic identity of Iranian Azerbaijani Turks. *Cultural Research Society of Humanities and Cultural Studies Research Institute* 2022; 13(3): 83-109. <https://www.sid.ir/paper/1060090/fa> [In Persian]
- [25] Sadeghi N. Shia A. Zakir Haghghi K. Satisfaction measurement of the quality of urban life in the neighborhoods of Karaj. *Scientific Quarterly Journal of Welfare Planning and Social Development* 2023; 14(55): 381-427. DOI:10.22054/qjds.2022.55414.2044 [In Persian]
- [26] Mouratidis K. Urban planning and quality of life: A review of pathways linking the built environment to subjective well-being. *Cities* 2021 August; 115:1-12. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103229>
- [27] Esfandiari A. Rezaei M. R. Shams al-Dini A. The effects of good urban governance on improving the quality of life (case study: district one of Shiraz city). *Development of geographic environment* 2022; (7): 114-128. https://egsdejournal.sbu.ac.ir/article_103129.html [In Persian]
- [28] Gianpour M. Khadim al-Faqraei M. Naji Esfahani Z. Jalali M. Urban Quality of Life in Isfahan: Priorities and Constructive Themes. *Applied Sociology* 2023; 34(2): 27-44. DOI:10.1001/1.20085745.1402.34.2.2.4 [In Persian]
- [29] Qawasmi J. A. Measuring Quality of Life in Urban Areas: Toward an Integrated Approach. *International Journal of Environmental Sciences & Natural Resources* 2020; 25(2): 67-74. DOI:10.19080/IJESNR.2020.25.556158
- [30] Faiz Allahi A. The relationship between feeling of belonging to the city and social participation in urban management. *Urban Sociological Studies* 2021; 11(40): 95-123. DOI: [10.30495/uss.2021.689296](https://doi.org/10.30495/uss.2021.689296) [In Persian]
- [31] Vlasov D. Majorzadehzahiri A. Sediq Amin M. Evaluate quality of urban life. *E3S Web of Conferences Moscow* 2021May: 1-8. DOI:10.1051/e3sconf/202126305035
- [32] Guida C. Carpentieri G. Quality of life in the urban environment and primary health services for the elderly during the Covid-19 pandemic: An application to the city of Milan (Italy). *CITIES* 2021; 110:103038:1-15. doi: [10.1016/j.cities.2020.103038](https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.103038)
- [33] Nikoofam M. Mobaraki A. Taylor G. Assessment of Quality of Life in the Urban Environment; Case Study: Famagusta, N. Cyprus. *Civil Engineering and Architecture* 2020; 8(5):860-872. DOI:10.13189/cea.2020.080513
- [34] Shi T. Zhu W. Fu S. Quality of Life in Chinese Cities. *Wang Yanan Institute for Studies in Economics*. 2021 January; 12: 1-38. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/105266>
- [35] Genkova P. Grimmelsmann M. Investigating interculturality in Germany by means of social identity, social distance, personality and xenophobia. *Migration and Development* 2020; 11(3): 314-333. DOI:10.1080/21632324.2020.1756714
- [36] Chicco D. Warrens M. J. Jurman G. The coefficient of determination R-squared is more informative than SMAPE, MAE, MAPE, MSE and RMSE in regression analysis evaluation. *PeerJ Computer Science* 2021;7:e623: 1-24. <https://doi.org/10.7717/peerj-cs.623>
- [37] Karch J. Improving on Adjusted R-Squared. *Collabra: Psychology*, 2019 September: 1-17. DOI:10.31234/osf.io/v8dz5